

**ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಮಹಿಳಾ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ
ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣ
ಸುಮಾ ಬಿ.**

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರು.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18850713>

ABSTRACT:

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಯಶಸ್ಸು ಕೇವಲ ಚುನಾವಣಾ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಸಮಾಜದ ಅರ್ಥಭಾಗದಷ್ಟಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಮಾನದಂಡವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಕೇವಲ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪಾಲುದಾರರಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ದ್ವಿತೀಯ ಹಂತದ ದತ್ತಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, 73 ಮತ್ತು 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಂತಹ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಕ್ರಮಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿವೆಯಾದರೂ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಅವರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸಿವೆ. 'ನಾಮಮಾತ್ರದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ'ಯಿಂದ (Tokenism) 'ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಬಲೀಕರಣ'ದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಲು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಚನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನವು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣವು ಕೇವಲ ಮೀಸಲಾತಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

KEYWORDS:

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣ, ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ, ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಪರಿಚಯ

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬೆನ್ನಲುಬಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ, ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆ, ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಅತ್ಯಂತ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಗುರಿಗಳನ್ನು (Sustainable

Development Goals – SDGs) ಸಾಧಿಸಲು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಸಬಲೀಕರಣ ಎಂದರೆ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಯಾವಾಗ ಮಹಿಳೆಯರು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತುತ್ತಾರೆಯೋ, ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಫಲಗಳು ತಳಮಟ್ಟದವರೆಗೂ ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಿದ ನಂತರ, ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಏರಿಕೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, “ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ” ಮತ್ತು “ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ”ಯ ನಡುವೆ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಪತಿಯಂದಿರು ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದ ಪುರುಷ ಸದಸ್ಯರು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ‘ಪ್ರಾಕ್ಸಿ’ (Proxy) ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಂದಿಗೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಕೇವಲ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ಅದು ನಿಜವಾದ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

1. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.
2. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು (Level of Participation) ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು.
3. ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದ ಮೇಲೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಾಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮಹಿಳೆಯರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ?
2. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಯಾವುವು?

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ

ನಡೆದಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣದ ಕುರಿತಾದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

1. ಜಾಗತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ:

ಶೆರಿ ಆರ್ನ್‌ಸ್ಟೈನ್ (Sherry Arnstein, 1969) ಅವರ 'ಏ ಲ್ಯಾಡರ್ ಆಫ್ ಸಿಟಿಜನ್ ಪಾರ್ಟಿಸಿಪೇಶನ್' (A Ladder of Citizen Participation) ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೂಲಭೂತ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು 'ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುವ' ಹಂತದಿಂದ 'ನಾಗರಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ'ದ (Citizen Control) ಹಂತದವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅವರು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕೆಳಹಂತದ ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ಸಲಹೆ ನೀಡುವ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಮರ್ತ್ಯ ಸೇನ್ (Amartya Sen, 1999) ತಮ್ಮ 'ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಸ್ ಫ್ರೀಡಂ' (Development as Freedom) ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವಿಸ್ತರಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಅವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು (Capability) ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

2. ಭಾರತೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶ:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಬಿನಾ ಅಗರ್ವಾಲ್ (Bina Agarwal, 1994) ಅವರ ಭೂಮಿ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣದ ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಲಾರದು ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ನೈಲಾ ಕಬೀರ್ (Naila Kabeer, 1999) ಅವರು ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, "ಯಾರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೋ, ಅವರು ಆ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಸಬಲೀಕರಣ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು (Resources), ಏಜೆನ್ಸಿ (Agency) ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳು (Achievements) ಸಬಲೀಕರಣದ ಮೂರು ಆಯಾಮಗಳಾಗಿವೆ. ಭಾರತದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿಯ ಪ್ರಭಾವದ ಕುರಿತು ನಡೆದಿರುವ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಚಟ್ವೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಡಫ್ಲೋ, 2004), ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕರು ಇರುವ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಮತ್ತು ರಸ್ತೆಗಳಂತಹ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸರಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೂಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿವೆ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು

ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎರಡು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ: ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ (Participatory Theory) ಮತ್ತು ಸಬಲೀಕರಣದ ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲತತ್ವವೇ ಜನರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ, ಜನರು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ, ಅಷ್ಟು ಆಡಳಿತವು ಪಾರದರ್ಶಕ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯು ಕೇವಲ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿರದೆ, ಅವರ

ಅಗತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವಧಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸಬಲೀಕರಣದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು 'ಅಧಿಕಾರ ರಹಿತ' (Powerless) ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ 'ಅಧಿಕಾರ ಯುತ' (Powerful) ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬದಲಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು "Power over" (ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ) ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ "Power to" (ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ) ಮತ್ತು "Power with" (ಸಾಮೂಹಿಕ ಶಕ್ತಿ) ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಹೇಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶ್ರೇಣೀಕರಣವನ್ನು ಸವಾಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ

ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಗುಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು (Descriptive Research Design) ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

- ದತ್ತಾಂಶ ಮೂಲಗಳು: ಅಧ್ಯಯನವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯ ಹಂತದ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು (Secondary Data) ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ವರದಿಗಳು, ಜನಗಣತಿ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಜರ್ನಲ್‌ಗಳು, ಎನ್‌ಜಿಒ (NGO) ವರದಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಉದಾ: UN Women) ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
- ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವಿಧಾನ: ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (Thematic Analysis) ಮತ್ತು ತೌಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರವು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸವಾಲುಗಳು ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

1. ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ:

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶೇ. 33 ರಿಂದ ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಅಧ್ಯಯನಗಳು ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಚುನಾಯಿತ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಕೇವಲ ರಬ್ಬರ್ ಸ್ಟಾಂಪ್‌ಗಳಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಅವರ ಪತಿ ಅಥವಾ ಮನೆಯ ಪುರುಷರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು 'ಸರಪಂಚ್ ಪತಿ' (Sarpanch Pati) ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅನುಭವದ ನಂತರ, ಅನೇಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಈ ನೆರಳಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವುದು ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ.

2. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳು:

ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು (Patriarchy) ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ತಡೆಗೋಡೆಯಾಗಿದೆ. ಮನೆಕೆಲಸಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಮಯದ ಅಭಾವವನ್ನು (Time Poverty) ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಶೋಭೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮನಸ್ಥಿತಿಯೂ ಅವರ ಹಿಂಜರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

3. ಸಬಲೀಕರಣದ ಮೇಲಿನ ಪರಿಣಾಮ:

ಸವಾಲುಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಮಹಿಳೆಯರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು (Self Help Groups - SHGs) ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳೆಯರು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಹಾರ, ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕೂ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದೆ. ಯಾರು ಹಿಂದೆ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟದಿದ್ದರೋ, ಅವರು ಇಂದು ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸಬಲೀಕರಣದ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಕಂಡುಹಿಡಿಕೆಗಳು

ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಮುಖ ಕಂಡುಹಿಡಿಕೆಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

ಸಂಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಏರಿಕೆ: ಮೀಸಲಾತಿಯಿಂದಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ (Qualitative Participation) ಇನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಾತ್ರ: ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮಹಿಳೆಯರು ಅವಿದ್ಯಾವಂತ ಮಹಿಳೆಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ತರಬೇತಿಯ ಕೊರತೆ: ಚುನಾಯಿತ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವ ತರಬೇತಿಯ ಕೊರತೆಯಿದೆ.

ಜಾಲಗಳ ಪ್ರಭಾವ: ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಸಾಂಘಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು (Collective Power) ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ.

ಸಲಹೆಗಳು

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಸಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು:

- ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವೃದ್ಧಿ: ಚುನಾಯಿತ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಾಯಕತ್ವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಬೇಕು.
- ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವಿಕೆ: ಮಹಿಳೆಯರ ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಬೇಕು.

- ಪುರುಷರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ: ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ ಕೇವಲ ಮಹಿಳೆಯರ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಪುರುಷರಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಿಳಾ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಸಂವೇದನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಸುರಕ್ಷಿತ ವಾತಾವರಣ: ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಗೌರವಯುತ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಬೇಕು.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಸಬಲೀಕರಣವು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಸಾಧ್ಯ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವು ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿವೆ, ಆದರೆ ಆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಒಳಬಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯರಾದಾಗ, ಕೇವಲ ಅವರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಬದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಆದ್ಯತೆಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಆರೋಗ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯದಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಹಿಳಾ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು 'ಮೀಸಲಾತಿ'ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡದೆ, ಅದನ್ನು 'ಮಾನವ ಹಕ್ಕು' ಮತ್ತು 'ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ, ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ಪಾಲುದಾರರಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಬಲಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. Agarwal, B. (1994). A field of one's own: Gender and land rights in South Asia. Cambridge University Press.
2. Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. Journal of the American Institute of Planners, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
3. Batliwala, S. (1993). Empowerment of women in South Asia: Concepts and practices. FAO & ASPBAE.
4. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಟಿ. ಆರ್. (2018). ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. ಹಂಪಿ: ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ.
5. Chattopadhyay, R., & Duflo, E. (2004). Women as policy makers: Evidence from a randomized policy experiment in India. Econometrica, 72(5), 1409–1443.
6. ಗಾಯತ್ರಿ, ವಿ. (ಸಂಪಾದಕರು). (2015). ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ: ಸಮಕಾಲೀನ ಸವಾಲುಗಳು. ಬೆಂಗಳೂರು: ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಹಿಳಾ ಆಯೋಗ.
7. Government of India. (2022). Women and men in India 2022. Ministry of Statistics and Programme Implementation.
8. ಇಂದಿರಾ, ಆರ್. (2010). ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ. ಮೈಸೂರು: ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.

9. Jayal, N. G. (2006). Engendering local democracy: The impact of quotas for women in India's panchayats. *Democratization*, 13(1), 15–35.
10. Kabeer, N. (1999). Resources, agency, achievements: Reflections on the measurement of women's empowerment. *Development and Change*, 30(3), 435–464.
11. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ. (2023). ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ 2022–23 [Economic Survey 2022–23]. ಬೆಂಗಳೂರು: ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆ.
12. ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಸುರೇಶ್. (2019). ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಧಾರವಾಡ: ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ.
13. Mohanty, M. (2007). *Grassroots democracy in India and China: The right to participate*. Sage Publications.
14. Nussbaum, M. C. (2000). *Women and human development: The capabilities approach*. Cambridge University Press.
15. ರಾವ್, ಸಿ. ಎನ್. ಶಂಕರ್. (2020). ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ: ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ. ಮಂಗಳೂರು: ಜೈ ಭಾರತ್ ಪ್ರಕಾಶನ.
16. Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Oxford University Press.
17. ಶಿವಣ್ಣ, ಎನ್. (2014). ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್: ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ. ಬೆಂಗಳೂರು: ಐಸೆಕ್ (ISEC) ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು.
18. UN Women. (2020). *From insights to action: Gender equality in the wake of COVID-19*. United Nations

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.